

CAPÍTOL III

NOTES SOBRE EL CADASTRE DE 1724

Aquí ens proposem simplement d'oferir un cop d'ull sobre la documentació que tenim (anexos 9-12) i suggerir quines serien al nostre entendre les possibles línies d'investigació.

Així com al Cadastre de 1718 hi trobem les dades de la propietat, però no hi ha res del que s'havia de pagar pel cadastre personal o real, al 1724 la documentació diu el que pagarà cada contribuent pel Cadastre personal i pel real, però no diu quines són les propietats, encara que en algun cas es podrà deduir. Com a informació complementària del que ha de pagar cada contribuent disposem de totes les referències dels oficis i categories. D'aquesta manera, si el Cadastre del 1718 ens servia per conèixer *la base econòmica* de L'Hospitalet, la distribució de la riquesa rural i urbana, el cadastre del 1724 ens servirà per apropar-nos a la *societat* hospitalenca del 1724.

Vegem per exemple aquest resum numèric d'algunes dades:

ELS CONTRIBUENTS

Nombre de fitxes de Contribuents	308
D'aquests són terratinents de Barcelona	103
Sarrià	36
St. Just	12
Esplugues	10
Sants	9
No consta	138

Possiblement aquests 138 contribuents dels quals no consta d'on són, siguin de l'Hospitalet. La resta sabem de cert que són d'altres municipis. Tant uns com altres (els de la ciutat o els de fora), són contribuents en concepte de propietaris de terra —*terratinents*— i/o propietaris de cases, bestiar, treballadors en règim de parceria, jornalers, mossos, bovers, etc. És certa l'afirmació de Jaume Codina que, al segle XVIII, són molt nombrosos els personatges, enriquits en el comerç o altres negocis que orienten les seves inversions en la compra de terres a L'Hospitalet? L'Estudi acurat de les dades anteriors permetria d'opinar sobre el tema. També a partir d'aquest mateix bloc d'informació sabriem quines eren les persones que treballaven elles mateixes la terra i quantes la tenien deixada a d'altres en règim de parceria.

LES VIVENDES

Nombres de cases	105
Nombre de barraques	7
Nombre d'habitacions	5

En els sis anys transcorreguts des del 1718, veiem que el nombre de cases ha augmentat en un 28%, i a més trobem les barraques i les habitacions. Les habitacions es refereix a jornalers que tenen llogada una habitació, per la qual han de contribuir també al pagament del Cadastre amb 8 sous anuals. A partir de l'augment del nombre d'habitacions podem veure el fort creixement demogràfic que es donà a L'Hospitalet en la postguerra. Segurament aquest és el motiu principal pel qual es dediquen a venda barraques i habitacions de lloguer.

ELS OFICIS (v. annex 11)

Parcers	41
Jornalers	39
Bovers	20
Mossos	17
Sastres	4
Corders	3
Cirurgians	3
Apotecaris	2
Albeyters	2
Ferrers	2
Teixidors de lli	2
Dr. en medicina	1
Carnisser	1
Taverner	1
Llaurador	1
Hortelà	1
Fuster	1
Carreter	1

Aquesta relació d'una part de la població activa: treballadors de la terra, menestrals i professionals que avui en diríem liberals, ens mostra una certa varietat en la divisió del treball. El règim de parceria que s'anirà imposant al llarg del segle, apareix aquí ja amb un pes important. Sense que ho puguem demostrar encara, el nombre de treballadors de la terra no propietaris és molt superior al nombre de propietaris que treballen la terra.

TAXES DEL CADASTRE PERSONAL

La quantia de l'impost a pagar en concepte de Cadastre personal era la següent:

1 parcer	4 lliures, 10 sous
1 hortelà	4 " 10 "
1 llaurador	4 " 10 "
1 mosso	2 " 10 "
1 bover	2 " 10 "

Tots els altres oficis paguen també 4 lliures i 10 sous, excepte el doctor en medicina que no hi consta. Aquestes quantitats, quan es tracta d'una hisenda agrària, les paga el propietari; però si es tracta de menestrals i altres professionals, les han de pagar ells mateixos. Si en una família hi ha parents —fills, germans, oncles— majors de 14 anys, també s'ha de pagar per ells, ja que substitueixen possibles mossos i/o bovers; en conseqüència tenen fixada la mateixa taxa de Cadastre personal.

De la comparació de totes aquestes dades amb les anteriors —1718— se'n podrien treure els elements necessaris per apropar-nos als canvis econòmics i socials que es donen al llarg del segle XVIII.

NOTES

1. Arxiu Municipal de L'Hospitalet. Registre Fiscal Propietat. Cadastre 1718-1798. Capsa 221.

Segons explica el professor Joaquim Nadal:

Les respostes individuals de tots els habitants del Principat. Donaren lloc a un altre tipus de documentació encara més interessant: els *Cadastres* en sentit estricte. Un cop recollida per pobles la informació continguda en les declaracions de tots els individus s'aplegava en volums, dels quals una còpia quedava en dipòsit als ajuntaments dels pobles i una altra s'havia d'enviar a la Comptaduria del Cadastre. Les còpies de la Comptaduria tampoc no s'han conservat, però gràcies a la còpia local s'han pogut conservar moltes mostres d'aquests cadastres. Segons la variant del Cadastre (real, personal o industrial) a la qual fessin referència les respostes dels diferents individus en resultaven uns volums de documentació diferents:

- Censos de veïns i habitants. Eren volums estrictament necessaris per al cobrament del personal.
- Llibres de terres i cases per al cobrament del real.
- Llibres de censos i censals també per al cobrament del real.
- Llibres de la taxa del comerç, industrial o ganancial.

Segons la dimensió de les poblacions, aquests quatre apartats podien presentar-se en un sol volum o en volums diferenciats. En tot cas, el luxe de detalls que aporten permet un estudi molt minuciós de *l'urbanisme, la producció agrícola o l'estructura de la propietat de la terra d'un lloc determinat*.

NADAL I FARRERAS J. Una font important per a la història econòmica de Catalunya: el Reial Cadastre 1715-1845. Homenatge al Dr. Joan Reglà. Vol II. Universitat de València. Fac. Fil. i Lletres, 1975. pàg. 219, apartat b.

2. La **Normativa General sobre l'Establiment del Reial Cadastre**, del 15 d'octubre de 1716, fixava la contribució anual que s'havia de pagar per cada mesura de terra. La terra de primera qualitat havia de pagar trenta-set Rals d'Ardits, la de segona pagava trenta-quatre Rals, la de tercera, trenta-un Rals... i així successivament fins arribar a la qualitat trenta-dues, que contribuïa amb dos diners anuals. No consta el que s'havia de pagar per les salines i per la terra erma.
3. **NADAL I FARRERAS J. La introducción del catastro en Gerona.** Cátedra de Historia General de España. Universidad de Barcelona 1971. pàg. 131.
4. **DOMENECH, Roser. Los arrendamientos de la Villa de Tarrasa en el siglo XVIII.** Tesis inèdita. Bellaterra UAB.
5. **CASAS, Joan. De pagesos a aturats.** Quaderns Urbans n.3. Ajuntament de L'Hospitalet. 1983. pàg. 45.
6. Joan Aparici va servir a Carles II des del 1688 a 1700 com ajudant del tresor a Catalunya, càrrec que li donà ocasió de conèixer l'estat real del virreinat de Cata-

lunya i de les seves possibilitats econòmiques, per mitjà de les funcions que realitzà com a organitzador de moviments, allotjaments i proveïments de tropes. Al 1699 actuà de conseller quart de Barcelona. Fou fidel a Felip V i ajudà el seu govern, efectuant el 1702 el repartiment del donatiu de les Corts, treball base de la seva obra **Descripció de Catalunya**. Al 1705 el govern de l'Arxiduc Carles d'Àustria el privà del càrrec de caixer de la Taula de Canvi i d'altres privilegis. Però més endavant hagué de reconèixer la seva gran vàlua personal i li restituí la confiança. Al 1713-14 Aparici es posà sota les ordres de l'intendent José Patiño i, col·laborant amb ell com a home de confiança, realitzà una vegada més el repartiment tributari. Al 1715 començà a treballar en l'establiment del Cadastre. Morí el 1731.

P. VOLTES. **La población de Catalunya en el primer cuarto del siglo XVIII**, Revista Estudios Geográficos, n.º 63, pp. 173-174. C.S.I.C. 1956.

7. APARICI, J. Citat per P. VOLTES, ob. cit. pàg. 175.
8. MERCADER, Joan. **L'establiment del reial Cadastre a Catalunya i la seva fonamentació econòmica i social**, pàg. 299. Miscelània Fontseré. Barcelona 1961.
9. CODINA, J. **Proletariat rural al Delta del Llobregat al segle XVIII**. Ed. Dalmau, Col. Episodis de la Història. pàg. 39.
10. Diccionari ALCOVER MOLL. Dóna dos significats de la paraula Quartera: 1. Mesura d'àrids, de capacitat variable segons les comarques, però aproximada a 70 litres. 2. Mesura agrària corresponent a l'extensió de terra on es pot sembrar una quartera de llavor. La quartera és d'extensió molt variable: segons Llença, a Barcelona i Granollers a 24,48 àrees.
11. BOADAS i RASSET, J. **Riquesa urbana i estructura social a la Girona de 1816**. Tesi inèdita. UAB, octubre 1983.
12. CODINA, J. ob. cit. pàg. 24.
13. APARICI, Joan. **Cens particular**, citat per P. VOLTES i J. CODINA, en les obres citades més amunt.
14. APARICI, Joan. ob. cit.
15. VILAR, P. **Catalunya dins l'Espanya Moderna**. Vol III, pàg. 90. Edicions 62. Barcelona 1961.
16. CODINA, J. ob. cit. pàg. 7.
17. CODINA, J. ob. cit. pàg. 9.
18. NADAL I FARRERAS, J. ob. cit. pàg. 215.
19. Don Joseph de Fornaguera, subdelegat del Partit de Barcelona, Llobregat i Marina, va ser l'encarregat per J. Patiño per fer el Cadastre d'aquesta zona. Vivia a Sant Boi i tenia escorta de soldats. Amb el seu càrrec sembla que es guanyà l'odi de la població, fins al punt de ser assassinat en un atemptat al cap de pocs anys.
20. CODINA, J. ob. cit. pàg. 47.

BIBLIOGRAFIA

a) De caràcter general

- P. VILAR. **Catalunya dins l'Espanya Moderna**. Vol II, III. Ed. 62. Barcelona 1961.
- MERCADER i RIBA, J. **Felip V i Catalunya**. Ed. 62. Barcelona 1968.
- CODINA, J. **Proletariat rural al Delta del Llobregat al segle XVIII**. Ed. Dalmau. Episodis de la història, n.º 128. Barcelona, 1969.
- CODINA, J. **El delta del Llobregat i Barcelona**. Ariel, Col. Hores de Catalunya. Barcelona 1971.
- MERCADER i RIBA, J. **La transformació dels Municipis catalans en temps de Felip V**. E. Dalmau. Episodis, n.º 48 Barcelona 1963.

b) D'introducció a la història de L'Hospitalet

- MADURELL i MARIMON, J.M. **Fulls Històrics de L'Hospitalet de Llobregat**. Ajuntament L'Hospitalet, 1977.
- VOLTES BOU, P. **Población y Economía del Hospitalet Pre-Industrial**. Ajuntament de L'Hospitalet. 1977.
- CODINA, J. **L'Hospitalet del Llobregat 1573-1632**. Ajuntament de L'Hospitalet 1970.
- CODINA, J. **Curs d'introducció metodològica a la història de L'Hospitalet de Llobregat**. Ajuntament de L'Hospitalet. 1975.
- CASAS i FUSTER, J. **De pagesos a aturats**. Quaderns Urbans, n.º 3. L'Hospitalet. 1984. Ajuntament.

c) Obres referides a l'estudi del Cadastre, o basades en ell.

- NADAL i FARRERAS, J. **La Introducción del Catastro en Gerona**. Cátedra de Història General de España. Universidad de Barcelona. 1971.
- NADAL i FARRERAS, J. **Una font important per a la Història Econòmica de Catalunya: el Reial Cadastre (1715-1845)**. Homenatge al Dr. J. Reglà. Universitat de València. Fac. Filosofia i Lletres. 1975.
- NADAL J. i GIRALT, E. **Barcelona en 1717-1718. Un modelo de sociedad pre-industrial**. Homenaje a D. Ramón Carande. v II. Madrid 1963.

- NADAL i GIRALT, E. **Metodologia para el estudio de la Población Catalana 1553-1717**. Est. Hist. Mod. v. 3.
- MERCADER, J. **L'establiment del Reial Cadastre a Catalunya i la seva fonamentació econòmica i social**. Miscelània Fontseré. Barcelona 1961.
- VICEDO i RIUS. **Propietat, accés a la terra i distribució dels ingressos a la Lleida del segle XVIII**. Recerques n.º 12. Barcelona 1982.
- TORRAS i RIBÉ, J.M. **Un municipi català entre la Guerra de Successió i la invasió aliada de 1719: Estructura social i grups dirigents a la Seu d'Urgell**. Recerques n.º 9. Barcelona 1979.
- BADOSA i COLL, E. **Els lloguers de cases a la ciutat de Barcelona (1780-1834)**. Recerques n.º 10. 1980.
- IGLÉSIES, J. **Estadístiques de població de Catalunya, el primer vicenni del segle XVIII**. v.I. Fundació S. Vives Casajuana. Barcelona 1974.
- VOLTES, P. **La población de Catalunya en el primer cuarto del siglo XVIII**. Estudios Geográficos, n.º 63. C.S.I.C. 1956.
- VILAR, P. **Estructuras de la sociedad española cap al 1750. Algunes lliçons del cadastre d'Ensenada**. Recerques n.º 1. Barcelona 1970.
- BOADAS RASET, J. **Riquesa urbana i estructura social a la Girona de 1716**. Tesi de Llicenciatura inèdita. Bellaterra, 1983.
- DOMENECH, R. **Los arrendamientos de la Villa de Tarrasa en el siglo XVIII**. Tesi de Llicenciatura inèdita. Bellaterra. 1975.
- TERRADES, D. **Població i Societat a Banyoles al s. XVIII**. Tesi de Llicenciatura inèdita. Bellaterra. 1982.
- **El cadastre i la seva història, 1715-1845**. Rev. Estudios Història Agrària, n.º 4. Barcelona, 1983.